

Lexicologia de l'espanyol

Codi: 100617
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500248 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	3	0
2500248 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Gloria Claveria Nadal
Correu electrònic: Gloria.Claveria@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Marta Prat Sabater

Prerequisits

Tenint en compte que l'estudiant ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, haver adquirit les competències bàsiques, haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit.

En el cas de expressió escrita, s'entén que l'estudiant redacta paràgrafs amb contingut ple. Es tindran en compte, obviament, les faltes d'ortografia, la puntuació i l'estructura del discurs. Les faltes descomptaran 0,25 punts cadascuna.

Les activitats pràctiques i treballs presentats a l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'estudiant haurà d'explicitar convenientment, segons els usos de la documentació bibliogràfica, l'autoria de totes les cites i l'ús de materials aliens. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen comportarà automàticament la qualificació de suspens (0).

Es considera també que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. Així i tot, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li la professora de l'assignatura, si així ho creu necessari.

Objectius

Entre els objectius formatius bàsics es pretén que l'estudiant adquireixi les eines metodològiques necessàries per a l'estudi del lèxic. En finalitzar el curs, l'estudiant serà capaç de:

- Descriure i analitzar l'estructura, funcionament i evolució del lèxic de l'espanyol tant des del punt de vista sincrònic com des del punt de vista diacrònic.
- Distingir les diferents classes d'unitats lexicològiques de l'espanyol i comprendre la seva organització en paradigmes.
- Adquirir y aplicar las eines metodològiques de l'estudi del lèxic.
- Conèixer i utilitzar les fonts bibliogràfiques bàsiques de la lexicologia de l'espanyol.

Competències

Llengua i Literatura Espanyoles

- Analitzar els principals fenòmens de variació lingüística de l'espanyol (variació històrica, geogràfica, social i pragmàtica).
- Conèixer i utilitzar adequadament els recursos tradicionals i electrònics propis de la llengua i la literatura espanyoles i ser capaç d'elaborar un treball acadèmic amb aquests recursos.
- Descriure l'estructura de la llengua espanyola i distingir-ne els aspectes sistemàtics i normatius.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar l'estructura de les paraules segons la seva estructura morfològica: derivats i compostos.
2. Explotar totes les possibilitats dels diccionaris electrònics.
3. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
4. Interpretar la informació sobre la variació lingüística que proporcionen els diccionaris.
5. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
6. Resoldre problemes de manera autònoma.
7. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.

Continguts

1. Lexicologia històrica. Història de la paraula i etimologia. Fonts bàsiques i eines metodològiques per a l'estudi històric del lèxic. Els diccionaris històrics i etimològics. Els diccionaris antics (monolingües i plurilingües) i els corpus.
2. Formació i evolució del lèxic de l'espanyol: fons patrimonial, morfologia lèxica y manlleus. Pèrdua lèxica i arcaïsmes.
3. L'evolució semàntica. El canvi semàntic. Mecanismes del canvi semàntic: processos metafòrics i metonímics, etimologia popular i el-lipsi.
4. Lexicologia i variació lèxica. Tipus de variables lèxiques (variació formal, conceptual i fraseològica). Processos d'elecció lèxica i relació amb les varietats diatòpica, diastràtica i diafàsica.

5. Lexicologia i contacte de llengües. El concepte d'estrangerisme: incorporacions lèxiques imprescindibles (peregrinismes) i supèrflues (xenismes). Característiques formals (estrangerismes crus o resultants de processos d'adaptació, assimilació i naturalització) i característiques contrastives respecte a unitats lèxiques autòctones.

6. Lexicologia i fraseologia: relació o oposició. Les unitats fraseològiques: classificació (locucions, col·locacions, fórmules rutinàries i parèmies), característiques formals i semàntiques (lingüística cognitiva i lexicalització). Fraseologia i variació. Fraseologia i fraseografia.

Metodologia

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la següent manera:

- Activitats dirigides (35%). Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en pràctiques i seminaris dirigits per la professora, en què es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió de tot tipus de textos.
- Activitats supervisades (10%). Es tracta de sol·licitar tutories per a resoldre dubtes referents a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi lexicològica.
- Activitats autònomes (50%). Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de ressenyes, treballs y comentaris analítics.
- Activitats d'Avaluació (5%). L'avaluació de l'assignatura podrà portar-se a terme mitjançant presentacions orals y proves escrites.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases magistrals, seminaris i pràctiques	52,5	2,1	
Tipus: Supervisades			
Avaluació	7,5	0,3	
Tutories i atenció personalitzada	15	0,6	
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treballs i resolució d'exercicis	25	1	
Lectures i estudi dels continguts del curs	50	2	

Avaluació

La qualificació del curs s'obtindrà mitjançant:

- Dos exercicis d'avaluació (90%): el primer correspondrà als temes 1-3 (45%) i el segon correspondrà als temes 4-6 (45%).
- Activitats concretes (10%): pràctiques, participació activa a classe, etc. al llarg de tot el curs.

L'alumnat que no es presenti a cap de les activitats d'avaluació es considerarà "no avaluable" i perdrà el dret a la recuperació. La recuperació serà possible sempre que l'estudiant s'hagi presentat a un 55% de les activitats d'avaluació.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

La nota de l'assignatura s'obtindrà del promig de les diferents qualificacions d'avaluació, sempre i quan cap d'elles sigui inferior a 4 punts sobre 10. Es permetrà la recuperació amb la mitjana de l'assignatura no inferior a 3,5.

La recuperació consistirà, segons el cas, en una prova global o una prova corresponent a la part del curs no avaluada.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitats pràctiques	10%	0	0	2, 3, 4, 6, 7
Prova de lexicologia actual	45%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Prova de lexicologia històrica	45%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Alvar Ezquerro, Manuel (1999): «El neologismo: caracterización, formación y aceptabilidad», en José Manuel González, M.ª Luisa Montero y Jesús Terrón (eds.), *V Jornadas de metodología y didáctica de la lengua española: el neologismo*. Cáceres: Universidad de Extremadura, Servicio de Publicaciones, ICE, pp. 39-66.

Álvarez de Miranda, Pedro (2004), *El léxico español, desde el siglo XVIII hasta hoy*, in: Rafael Cano (coord.), *Historia de la lengua española*, Barcelona: Ariel, 1037-1064.

Battaner Arias, Paz; Carmen López Ferrero (2019): *Introducción al léxico, componente transversal de la lengua*, Madrid: Cátedra.

Casado Velarde, Manuel (2015): *La innovación léxica en el español actual*, Madrid, Síntesis.

Clavería Nadal, Gloria (2004), «Los caracteres de la lengua en el siglo XIII: el léxico», in: Rafael Cano (coord.), *Historia de la lengua española*, Barcelona: Ariel, 473-506.

Clavería, G. (2019): «Historia del léxico», en Emilio Ridruejo (ed.), *Manuals of Romance Linguistics (MRL): Lingüística española*. Amsterdam: De Gruyter, pp. 133-166.

Corpas Pastor, Gloria (1996): *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos.

Dworkin, Steven N. (2011): «Lexical Change», en M. Maiden et al. (eds.), *The Cambridge History of the Romance Languages*, vol 1: *Structures*. Cambridge: U. P., capítulo 12.

Dworkin, Steven N. (2004), «La transición léxica en el español bajomedieval», in: Rafael Cano (ed.), *Historia de la lengua española*, Barcelona: Ariel, 643-656.

Dworkin, Steven N. (2012), *A History of the Spanish Lexicon. A Linguistic Perspective*, Oxford: OUP.

García-Page, Mario (2008): *Introducción a la fraseología española*. Barcelona: Ánthropos.

García Rodríguez, Joseph (2020): *La fraseología del español y el catalán: semántica cognitiva, simbolismo y contrastividad*, Frankfurt am Main, Peter Lang (Studien zur romanischen Sprachwissenschaft und interkulturellen Kommunikation).

Guerrero-Ramos, Gloria (1997): *Neologismos en el español actual*. Madrid: Arco/Libros.

Instituto Cervantes y Julio Borrego Nieto (dir.) (2016): *Cocodrilos en el diccionario. Hacia dónde camina el español*. Barcelona: Editorial Espasa Libros.

Lüdtke, Helmut (1974), *Historia del léxico románico*, Madrid: Gredos.

Luque Toro, Luis (2012): *Manual práctico de usos de la fraseología española actual*. Madrid: Editorial Verbum.

Miguel Aparicio, Elena de (ed.) (2009): *Panorama de la lexicología*. Barcelona: Ariel.

Penny, Ralph (2006): *Gramática histórica del español*. Barcelona: Ariel, capítulos 4 y 5.

Prat Sabater, Marta (2016): «Proceso de integración de las incorporaciones léxicas en español: aspectos teóricos y presencia lexicográfica», *Anuario de Letras (Lingüística y Filología)*, vol. IV, sem. 2, pp. 245-295. [Disponible en línea: <http://dx.doi.org/10.19130/iifl.adel.4.2.2016.1398>].

Prat Sabater, Marta (2019): «El sufijo *-ing* en español y catalán: análisis contrastivo desde la perspectiva lexicográfica», *Revista de Investigación Lingüística*, 22, pp. 369-396. [Disponible en línea: <https://revistas.um.es/ril/article/view/391571>].

Ruiz Gurillo, Leonor (1997): *Aspectos de fraseología teórica española*. València: Universitat de València.

Santos, Luis A., y Rosa M.ª Espinosa (1996): *Manual de semántica histórica*. Madrid: Síntesis.

Verdonk, Robert: «Cambios en el léxico del español durante la época de los Austrias», in Rafael Cano (coord.), *Historia de la lengua española*, Barcelona: Ariel, 895-916.